

Drets humans i justícia transicional

- ❑ El Sudan (Darfur), Zimbabue, Gaza, l'Iraq i Myanmar són segons l'informe anual 2008 d'Amnistia Internacional els contextos amb pitjor expedient en drets humans del 2007.
- ❑ El Consell de Drets Humans (CDH) va finalitzar la revisió del primer grup de països que s'han sotmès a l'Examen Periòdic Universal.
- ❑ La UE va aprovar la directiva sobre expulsió de persones en situació irregular amb fortes crítiques per part de diversos sectors.
- ❑ Les autoritats belgues van arrestar Jean-Pierre Bemba Gombo, exvicepresident de la RD Congo, a petició de la CPI. Es tracta de la primera persona arrestada per crims a la R. Centreafricana.
- ❑ Indonèsia es va negar a posar data per a la publicació de l'informe de la Comissió Indonèsia de la Veritat i l'Amistat que va finalitzar al març.

En el present capítol s'analitza la situació relativa als drets humans a partir del seguiment dut a terme per organitzacions no governamentals de drets humans i per organitzacions internacionals i intergovernamentals. El primer apartat fa referència a la situació dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari (DIH) a escala internacional; en el segon, s'analitzen diferents mecanismes de justícia transicional (JT).

7.1. Drets humans i Dret Internacional Humanitari: anàlisi de la situació a escala internacional

Aquest apartat mostra els aspectes més rellevants de la situació dels drets humans i del DIH durant el segon trimestre de l'any. També destaca alguns aspectes en l'àmbit de la lluita antiterrorista i els drets humans.

a) Drets humans: situació a escala internacional

Sudan (Darfur), Zimbabue, Gaza, l'Iraq i Myanmar són segons l'informe anual 2008 d'Amnistia Internacional els contextos a destacar pel seu pèssim expedient en drets humans l'any 2007. L'informe posa també de relleu que 60 anys després d'adoptar-se la Declaració Universal de Drets Humans, 81 països segueixen aplicant la tortura, 54 celebren judicis sense garanties i 77 limiten seriosament la llibertat d'expressió.¹ Aquesta mateixa organització va fer públic també durant el trimestre que, com a mínim, 1.200 persones van ser executades el 2007 a 24 països. Aquestes xifres mostren un augment de les execucions en alguns països com l'Iran, Aràbia Saudita o el Pakistan, encara que el 88 % de totes les execucions que es coneixen es van dur a terme a cinc països: la Xina, l'Iran, l'Aràbia Saudita, el Pakistan i els EUA.²

Al continent africà, cal destacar que l'Oficina de l'Alta Comissionada de l'ONU pels Drets Humans va anunciar que haurà de tancar la seva oficina a Angola després de cinc anys treballant en la sensibilització de la població i en la lluita contra la impunitat. El Govern va prendre aquesta decisió després que el Grup de Treball de l'ONU sobre Detenció Arbitrària i el relator especial sobre la llibertat de religió presentessin el seu informe sobre Angola. Les autoritats angleses, que van rebutjar de ple moltes de les seves conclusions, van intentar justificar la seva decisió sota pretext que la presència de l'Oficina ja no era necessària ara que la pau i la democràcia s'havien consolidat en el país. No obstant això, els defensors de drets humans anglesos van informar que

¹ Amnistia Internacional, *Informe 2008. L'estat dels drets humans en el món*, abril 2008, <<http://thereport.amnesty.org/es/>>.

² Amnistia Internacional, *Death Sentences and Executions in 2007*, 2008, a <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT50/001/2008/en/b43a1e5a-ffea-11dc-b092-bdb020617d3d/act500012008eng.html>>.

la presència de l'Oficina a Angola garanteix cert grau de protecció davant l'assetjament que pateix aquest col·lectiu.

Respecte a **Guinea Equatorial**, Amnistia Internacional va expressar la seva preocupació pel deteriorament de la situació dels drets humans -principalment detencions arbitràries, tortures i assassinat d'opositors polítics- i per la recent mort sota custòdia de Saturnino Ncogo Mbomio, membre del Partit del Progrés de Guinea Equatorial (PPGE). L'organització va denunciar que després de ser torturat a la Comissaria Central de Policia a Malabo, va ser traslladat a la presó de Black Beach on va morir. A **Kenya**, diverses ONG locals de drets humans van denunciar, per la seva banda, que les forces de seguretat estatals havien torturat més de 4.000 persones en una ofensiva contra el grup d'oposició Sabaot Land Defence Force (SLDF) a la zona del Mont Elgon, fet que havia causat un impacte indiscriminat en la població civil. Segons l'ONG Independent Medio-Legal Unit, va ser la pitjor onada de tortures del Govern del president Mwai Kibaki³. Human Rights Watch (HRW) va acusar l'exèrcit de tortures i assassinats extrajudicials i va atribuir igualment al grup armat d'oposició nombroses violacions dels drets humans i crims diversos. L'exèrcit i la policia van rebutjar repetidament aquestes acusacions.

Els fets esdevinguts a Sud-àfrica i Zimbabue van ser de singular gravetat. El president de **Sud-àfrica**, Thabo Mbeki, es va veure obligat a aprovar el desplegament de l'exèrcit per a protegir la població immigrant dels atacs xenòfobs, principalment a Pretòria. Va haver-hi almenys 56 assassinats i entre 30.000 i 80.000 persones van ser desplaçades. Davant l'augment de l'atur i la criminalitat en les principals ciutats sud-africanes, els immigrants, que són entre 3 i 5 milions de persones, es van convertir en un dels objectius de les frustracions de la població local.⁴ El relator especial de l'ONU contra el racisme, Doudou Diène, va assenyalar que només un enfocament cultural i ètic pot arribar a les causes profundes i fomentar la tolerància a llarg termini. Per altra banda, cal destacar que a **Zimbabue** van continuar les denúncies sobre violència política contra els membres i seguidors de l'MDC després de les eleccions presidencials de març, que van comportar 65 morts i repetides detencions del líder Morgan Tsvangirai. En aquest sentit, el Consell de Seguretat de l'ONU va celebrar una sessió especial i un grup de relators especials de l'ONU⁵ va denunciar la intimidació, la violència organitzada per raons polítiques i la tortura dels simpatitzants de l'MDC per part de seguidors del ZANU-PF, actualment en el poder, i de les forces de seguretat, grups paramilitars i bandes. L'onada de violència va obligar centenars de persones a desplaçar-se internament o refugiar-se fora del país. Per la seva banda, l'Alta Comissionada pels Drets Humans, Louise Arbour, va declarar que estava especialment preocupada per la violència dirigida contra les ONG, els defensors de drets humans i altres representants de la societat civil coincidint amb la decisió del Govern de suspendre al juny les activitats de totes les ONG locals i internacionals.

Respecte a la situació dels drets humans en el **continent americà**, va ser especialment significativa la missió de la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) a **Bolívia** a fi de reunir informació sobre la situació d'un gran nombre de famílies del poble indígena guaraní que continuen patint una situació de servilisme anàloga a l'esclavitud. Com a punt positiu cal ressaltar que a **Guatemala** el Congrés va aprovar la Llei contra el Feminicidi i altres Formes de Violència contra la Dona, i va establir penes d'entre 25 i 50 anys de presó, sense possibilitat de reducció ni d'aplicació de mesures substitutives. Per altra banda, l'Oficina a Guatemala de l'ACNUDH va instar les autoritats a investigar les amenaces anònimes que han rebut els antropòlegs forenses encarregats d'exhumar i identificar les restes de persones mortes en la lluita armada que va durar 46 anys.

³ IMLU, Preliminary Report Of Medico-Legal Investigation Of Torture By The Military At Mount Elgon "Operation Okoa Maisha" d'abril de 2008 a <www.imlu.org>.

⁴ Vegeu el capítol 2 (Tensions).

⁵ Philip Alston, sobre execucions extrajudicials; Yakin Ertürk, sobre la violència contra la dona; Miloon Kothari, sobre el dret a un habitatge adequat; Ambeyi Ligabo, sobre llibertat d'opinió i d'expressió; Hina Jilani, sobre defensors dels drets humans i Manfred Nowark, sobre tortura.

A l'Àsia, cal destacar que el president afganès Hamid Karzai va rebutjar les crides a favor de reinstaurar una moratòria a la pena de mort a l'Afganistan i va manifestar que el Govern obeirà la llei islàmica que sanciona certs crims amb la pena capital. En aquest sentit, el Tribunal Suprem va aprovar la condemna a mort de 100 presos. A l'octubre de l'any passat, l'Afganistan havia aixecat ja abruptament la moratòria a la pena de mort amb l'execució de 15 presos.

Cal ressaltar igualment que la Xina va rebutjar l'informe del Departament d'Estat dels EUA sobre la situació dels drets humans en aquest país, al qual s'acusa de denegar als seus ciutadans els drets humans més elementals. L'informe al·ludeix especialment a l'onada de violència al Tíbet.⁶ En aquest sentit, un grup d'experts en drets humans de l'ONU⁷ va expressar preocupació pels arrestos massius que es van portar a terme a la regió autònoma del Tibet i en zones frontereres, i van declarar que la Xina ha de complir el seu compromís de respectar la llibertat d'expressió i de reunió. Per altra banda, un tribunal xinès va condemnar 30 persones per la seva participació en les protestes a penes diverses (que van incloure tres condemnes a mort, entre elles la d'un monjo budista).

A l'Índia, almenys 36 persones van morir com a conseqüència dels enfrontaments entre les forces de seguretat i persones de l'ètnia gujarati a l'estat de Rajasthan quan la policia va obrir foc contra una manifestació. La població gujarati exigeix el seu reconeixement oficial per a poder optar a l'accés a llocs treball. Per altra banda, diverses organitzacions de drets humans van condemnar la decisió de les autoritats del Japó de portar a terme quatre execucions en secret. Respecte a Myanmar, la Junta Militar va prorrogar l'arrest domiciliari de la capdavantera opositora Aung Sant Suu Kyi per sisè any consecutiu, i també es va saber que la salut del defensor de drets humans i activista polític Min Ko Naing, que es troba entre els detinguts arran dels disturbis de setembre de l'any 2007, va empitjorar considerablement.

A la regió d'Àsia Central, cal ressaltar que a l'Uzbekistan, tres anys després dels fets violents d'Andijan, les autoritats continuen obviant les demandes per una investigació independent i perseguint qualsevol persona relacionada, segons denuncien ONG internacionals i nacionals. No obstant això, els ministres d'Exteriors de la UE van acordar mantenir durant sis mesos més l'aixecament de les sancions de prohibició de visat a alts càrrecs del règim de l'Uzbekistan. Aquesta decisió va generar crítiques per part d'organitzacions de drets humans que van recordar a la UE que aquestes sancions es van imposar per a forçar les autoritats a investigar les morts d'Andijan.

A Europa, els Governos de la UE van acordar l'harmonització de les polítiques d'expulsió d'al voltant de vuit milions de residents il·legals no comunitaris. Aquesta directiva, aprovada pel parlament Europeu al juny i durament criticada per diversos sectors socials, pretén establir un marc de màxims i, encara que no obliga els països que tinguin una legislació menys extrema, corre el perill de convertir-se en un referent a seguir. La directiva està pensada per a les persones en situació irregular de tercers països que hagin aconseguit entrar a la UE o per a qui hagi esgotat infructuosament els seus processos de sol·licitud d'asil o refugi.⁸

Quadre 7.1. La directiva europea sobre la detenció i expulsió de persones en situació irregular

Després de més de dos anys de discussions i debats buscant l'harmonització de polítiques de detenció i expulsió de persones en situació irregular, el Parlament Europeu va aprovar el juny l'anomenada "directiva de la vergonya". Aquesta contempla la possibilitat de detenir immigrants en situació irregular

⁶ US Department of State, *Xina, Advancing Freedom and Democracy Reports*, 2008.

<<http://www.state.gov/g/drl/rls/afdr/2008/104760.htm>>.

⁷ Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries; Ambeyi Ligabo, relator especial sobre la protecció del dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; Asma Jahangir, relatora especial sobre la llibertat de religió i de creença; Hina Jilani, relatora especial sobre defensors dels drets humans, i Manfred Nowark, relator especial sobre la tortura.

⁸ PE, *Directiva sobre els procediments i normes comunes dels estats membres sobre la tornada dels immigrants il·legals que estiguin a la Unió Europea*. 18 de juny de 2008.

fins a 18 mesos, sense que existeixi l'obligació que aquest període de detenció, en centres d'internament, sigui avalat per cap tipus de disposició judicial. Nombroses ONG i organitzacions internacionals han denunciat en els darrers anys les condicions inhumanes d'aquests centres. Amb relació a això i en el cas espanyol, cal destacar l'informe de la relatora especial sobre els drets dels migrants de la seva visita l'any 2003, l'informe del Comitè per a la Prevenció de la Tortura del Consell d'Europa del 2005 i l'informe del mateix any del Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa. L'article 3 punt g ofereix la llista de *'persones vulnerables'* i fa referència a *"els menors, els menors no acompanyats, les persones minusvàlides, les persones d'edat, les dones embarassades, els pares aïllats acompanyats per menors i les persones que van patir tortures, violacions o altres formes greus de violència psicològica, física o sexual"* i afegeix que no gaudeixen de cap tipus de protecció davant l'expulsió ja que el text solament recorda que aquest tipus de persones han de ser tractades *"específicament"* durant el procediment d'expulsió. Com han ressaltat diverses ONG, l'expulsió i la devolució d'immigrants en situació irregular viola clarament diverses disposicions contingudes en els instruments universals i regionals de protecció dels drets humans, i contradiu nombroses disposicions presents en el Conveni Internacional per a la Protecció dels Drets dels Treballadors Migrants i les seves Famílies, ja ratificat per trenta-set països.

A **Bielorússia**, la policia va dissoldre una protesta d'opositors al règim que segons l'ONG Vyasna Human Rights Center es va saldar de forma violenta amb un centenar de detencions. Malgrat la recent suspensió del judici contra el Belarus Helsinki Committee o l'alliberament de cinc de les sis persones considerades presoners polítics, el Consell de la UE va acordar ampliar un any més les sancions financeres i de visat contra uns quaranta càrrecs oficials del país. En relació amb **Espanya**, el relator especial de l'ONU sobre la promoció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme, Martin Scheinin, va instar les autoritats espanyoles a introduir una sèrie de reformes legals. També va expressar preocupació perquè es segueixen rebent denúncies de tortures i de maltractaments a detinguts sospitosos de terrorisme, que no s'investiguen de manera ràpida i independent. El relator també va manifestar que les autoritats penitenciàries havien admès l'existència de tractes inadequats a presos musulmans, de manera que donen la benvinguda a la iniciativa del Govern d'iniciar un programa de formació en drets humans en el sistema penitenciari. A més, el relator va instar el Govern a posar fi a la pràctica de detenció incomunicada de persones sospitoses de terrorisme, i va sol·licitar a les autoritats que estudiessin la possibilitat que aquestes persones fossin jutjades en tribunals ordinaris i no a l'Audiència Nacional, com és el cas actualment.

A la subregió del **Caucas**, l'International Crisis Group (ICG) va alertar sobre la repressió violenta de manifestants, l'estat d'emergència, els límits a la llibertat de reunió i d'expressió, i els nombrosos arrestos d'opositors a **Armènia**.⁹ El Parlament armeni va anunciar, per la seva banda, que establirà una comissió per a investigar els fets violents de l'1 de març, quan la dissolució per part de les forces de seguretat d'una manifestació d'opositors polítics contra el frau en les eleccions presidencials de febrer es va saldar amb set civils i un policia morts i més de 450 ferits.

Durant el trimestre, el Consell de Drets Humans (CDH) va finalitzar la revisió del primer grup de països que s'han sotmès a l'Examen Periòdic Universal.¹⁰ Segons HRW aquesta primera sessió ha estat menyscabada per les contradiccions, l'excés d'elogis i la timidesa d'alguns governs. A més, alguns membres del Consell van polititzar el seu discurs i aplicar normes diferents segons el país revisat. Per altra banda, en la renovació de 15 dels 47 seients del Consell, van ser triats el Pakistan, Bahrain, Gabon i Zàmbia, països especialment criticats per les organitzacions de drets humans. Per altra banda, la decisió del CDH de no renovar el mandat de l'expert independent sobre la situació dels drets humans a la **RD Congo** va ser durament criticada per les ONG internacionals. Finalment, els EUA van anunciar la seva retirada del Consell com a membre observador i van criticar durament aquest organisme.

Quadre 7.2. Consell de Drets Humans: Examen Periòdic Universal

El CDH va iniciar l'Examen Periòdic Universal segons el qual s'examinaran, al llarg dels quatre anys

⁹ International Crisis Group, *Armenia: Picking up the Pieces* <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5385&l=1>>.

¹⁰ Algèria, Argentina, Bahrain, Brasil, Equador, Finlàndia, Filipines, Índia, Indonèsia, El Marroc, Països Baixos, Polònia, Regne Unit, República Txeca, Sud-àfrica i Tunis.

vinents, les obligacions i els compromisos dels 192 Estats membres de l'ONU respecte els drets humans. Amb aquest procediment es tracta de posar fi a les crítiques rebudes pel seu òrgan predecessor, la Comissió de Drets Humans, acusada d'examinar només un nombre reduït de països. A aquest primer període de sessions li seguiran dos més el 2008, de manera que, al finalitzar l'any, s'haurà sotmès a examen 48 països triats per sorteig. La previsió que els diferents governs portin a terme consultes amb la societat civil és un important aspecte del nou procediment, encara que algunes organitzacions ja han criticat que alguns països no l'hagin engegat efectivament. L'Examen consistirà en una sèrie de debats entre els Estats i un grup de treball que comprèn representants dels mateixos Estats membres. Els debats es portaran a terme a partir d'informes presentats per cada govern i de la informació d'altres fonts, com representants i relators especials de l'ONU, ONG, institucions de drets humans i acadèmics.

Per altra banda, i en relació amb un dels temes transversals a destacar en el trimestre, el recentment nomenat relator especial de l'ONU sobre el dret a l'alimentació, Olivier de Schutter, va sol·licitar una sessió especial del CDH per a analitzar el problema de l'alça dels preus dels aliments com una violació massiva del dret a una alimentació adequada. Olivier de Schutter va declarar que l'actual crisi és el resultat de 25 anys de desatenció a l'agricultura en els països en desenvolupament i de l'actual increment de la producció de biodièsel.¹¹

b) Drets humans i Dret Internacional Humanitari en contextos de conflicte armat

Durant el trimestre, la població civil va seguir greument afectada pels conflictes armats, malgrat la protecció formal que brinda el DIH. En aquest sentit, John Holmes, representant de l'ONU per a assumptes humanitaris, va informar el Consell de Seguretat que dos dels temes més urgents són **la violència sexual i l'accés humanitari**. També va destacar la necessitat de no tolerar la més mínima expressió de violència sexual, i va denunciar la cultura d'impunitat que ha prevalgut pel que fa a aquesta pràctica. Per altra banda, i a proposta del Govern dels EUA, al mes de juny es va debatre i es va aprovar en el Consell de Seguretat de l'ONU una **resolució sobre la violència sexual en els conflictes**.¹² Per la seva banda, la **Coalició per a Acabar amb la Utilització de Nens i Nenes Soldat** va publicar un nou informe, quatre anys després de l'últim, on assenyala com punt positiu que els menors participen actualment en 17 conflictes armats, 10 menys que fa quatre anys.¹³ Referent a això, cal ressaltar que les Nacions Unides van confirmar que els grups armats presents a la RD del Congo continuaven reclutant menors igual que els rebels de l'LRA ugandès, que haurien segrestat a com a mínim 100 nens dels països veïns. A l'Àsia, segons un informe presentat per Ban Ki-moon, secretari general de l'ONU, les forces d'oposició i sobretot governamentals de les Filipines han assassinat i mutilat molts menors durant l'actual conflicte. Segons aquest informe, també existeixen proves que les forces paramilitars del Govern i els grups armats NPA i MILF recluten menors.

És destacable igualment la greu crisi humanitària i les violacions de drets humans que va patir la població de **Somàlia** a les mans de diversos actors, entre els quals s'inclouen les tropes del Govern Federal de Transició i els grups armats, i que consisteixen en assassinats, violacions, tortures i saquejos. L'expert independent sobre la situació dels drets humans a Somàlia, Ghanim Alnajjar, va expressar gran preocupació per l'escalada de violència i el deteriorament de les garanties individuals en aquest país. Per altra banda, HRW va denunciar que en la seva batalla contra els grups d'oposició de la regió somali d'Etiòpia, l'exèrcit d'aquest país havia sotmès els civils a execucions, tortures i violència sexual.¹⁴

En el continent africà va prosseguir una situació d'especial gravetat al **Sudan**. HRW va assenyalar que les forces de seguretat nacionals i els soldats de la missió de pau internacional no

¹¹ Vegeu el capítol 5 (Crisis humanitàries).

¹² S/CAP DE BESTIAR/1820(2008) <<http://www.un.org/spanish/docs/sc08/scrl08.htm>>. Vegeu el capítol 8 (Dimensió de gènere en la construcció de pau).

¹³ Coalició per a Acabar amb la Utilització de Nens i Nenes Soldat, *Child Soldiers. Global Report, 2008*, <www.childsoldiersglobalreport.org>. Vegeu el capítol 6 (Desarmament).

¹⁴ Human Rights Watch, *Collective Punishment: War Crimes and Crimes Against Humanity in the Ogaden Area of Ethiopia's Somali Regional State*, <<http://www.hrw.org/english/docs/2008/06/12/ethiop19029.htm>>.

estaven fent suficients esforços per a protegir les dones i nenes de Darfur de la violència sexual de què són víctimes. Segons aquesta organització, els patrons de violència sexual han canviat i les dones tenen la mateixa probabilitat de ser assaltades en períodes de calma que durant els atacs contra les seves comunitats. HRW va acusar tant l'exèrcit com els grups armats d'oposició i les milícies governamentals d'aquestes violacions.¹⁵ L'organització també va documentar que les milícies àrabs del grup nòmada Misseriya havien perpetrat dotzenes d'atacs contra la població civil que intentava tornar a les seves llars i ocasionat la mort de molts ciutadans i un elevat nombre de ferits. HRW havia instat el Consell de Seguretat de l'ONU a imposar sancions als oficials sudanesos responsables de les represàlies contra civils a l'oest de Darfur el febrer del 2008 però, tres mesos després d'aquests atacs, l'organització va assenyalar que la resposta internacional havia estat mínima.

Respecte al **continent americà**, un grup d'experts independents de l'ONU va instar a prendre mesures urgents davant el clar deteriorament de la situació dels defensors de drets humans a **Colòmbia** després d'una recent onada de violència que va incloure l'assassinat, assetjament i intimidació d'activistes de la societat civil, de capdavaners sindicalistes i d'advocats que representen les víctimes.¹⁶

En el **continent asiàtic**, Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, va declarar que la policia, l'exèrcit, els insurgents talibans i les tropes estrangeres a l'**Afganistan** havien de redoblar esforços per a prevenir més baixes entre la població civil, i va denunciar que molts d'aquests crims quedaven impunes. Com a contrapunt positiu, **les Filipines** van anunciar que iniciaran en breu el procés de signatura i ratificació del Protocol Optatiu per a la Convenció contra la Tortura i que obriran les portes dels centres de detenció del país a inspeccions internacionals. No obstant això, a l'Índia, l'organització de drets humans Association of Parents of Disappeared People va denunciar haver trobat prop de 1.000 tombes no identificades a les proximitats de la ciutat d'Uri, una de les zones més afectades pel conflicte armat. Els cossos podrien pertànyer a opositors armats no identificats. Les organitzacions de drets humans han denunciat reiteradament que entre 8.000 i 10.000 persones podrien haver desaparegut com a conseqüència del conflicte armat, encara que les autoritats índies sempre han rebaixat aquesta xifra.

Respecte a l'**Iraq**, UNICEF va calcular que més de 150.000 iraquians tenien dificultats per a accedir a l'aigua potable, al menjar i a altres serveis essencials per por als franc-tiradors. Moltes de les víctimes són civils i un 60% són dones i menors. La relatora especial de l'ONU per a menors en conflictes armats, Radhika Coomaraswamy, va considerar que la situació és intolerable i va instar totes les parts en conflicte a respectar estrictament les normes internacionals sobre la seva protecció i a alliberar immediatament els menors de 18 anys que estiguin associats a qualsevol organització combatent. Finalment, és ressaltable que respecte al conflicte entre **Israel** i **Palestina**, l'OMS va afirmar que des que Hamàs havia pres el control de Gaza, Israel havia rebutjat el pas a més palestins que buscaven tractament mèdic.

Finalment, a **Europa** el Tribunal Europeu de Drets Humans va declarar **Rússia** responsable de la desaparició d'una dotzena de persones durant els atacs armats perpetrats per aquest país a Txetxènia els anys 2002 i 2003, i va ordenar el pagament de més de 350.000 euros a les famílies de les víctimes. El Tribunal Europeu ha dictaminat sempre en contra de Rússia en els casos de violacions de drets humans perpetrades contra Txetxènia.

c) Drets humans i terrorisme

¹⁵ Human Rights Watch, *Five Years On, No Justice for Sexual Violence in Darfur*, <<http://www.hrw.org/reports/2008/darfur0408/>>.

¹⁶ Hina Jilani, relatora especial de l'ONU sobre defensors dels drets humans; Philip Alston, relator especial de l'organització sobre execucions extrajudicials i Leandro Despouy, relator especial sobre la independència de jutges i advocats.

La denominada “lluita contra el terrorisme internacional”, exacerbada arran dels atemptats de l'11-S, va continuar soscavant drets i llibertats en diversos països, tal com es recull en aquest apartat. A l'Àfrica, el Govern de **Níger** va endurir la seva legislació antiterrorista i va incrementar els poders dels cossos de seguretat i augmentar el temps de retenció de sospitosos. Segons el govern, d'aquesta manera es dóna la possibilitat a les autoritats de lluitar efectivament i legalment contra la rebel·lió tuareg dirigida per l'MNJ al nord del país.

Al **Pakistan**, 39 persones segueixen desaparegudes des de l'inici d'aquest any després d'haver estat arrestades. Els serveis d'intel·ligència van continuar arrestant gent de manera arbitrària durant diversos mesos i torturant-la, segons diverses ONG. Segons el parer de Defence of Human Rights i de Baloch Rights Council, més de 65 persones han desaparegut al Balutxistan arran de l'estat d'emergència proclamat el 3 de novembre del 2007. Diverses organitzacions han denunciat la desaparició de prop de 500 persones posteriorment a la seva detenció en els últims anys.

El Departament de Justícia dels EUA va informar el Comitè d'Intel·ligència del Senat en aquest país que els interrogatoris humiliants i abusius de persones sospitoses de terrorisme, clarament prohibits en l'article 3 de les Convencions de Ginebra, estaran permesos si allò que es pretén és prevenir un atac terrorista. Per altra banda, segons l'organització Reprieve, els EUA hauria retingut persones sospitoses de terrorisme en vaixells militars amb presons amb el propòsit d'amagar-los dels mitjans de comunicació i del personal jurídic. Respecte a Guantánamo, Louise Arbour va celebrar la decisió del Tribunal Suprem dels EUA d'estendre als detinguts de Guantánamo els drets enunciats en la Constitució. Aquesta els reconeix el dret a interposar un *habeas corpus* davant un tribunal civil per a obtenir la seva llibertat. No obstant això, el secretari de defensa nord-americà, Robert Gates, va declarar que els EUA no havien pogut clausurar Guantánamo perquè ho havien impedit qüestions legals i pràctiques tals com la destinació dels detinguts.

Finalment, grups defensors de drets humans, parlamentaris i el relator especial de l'ONU sobre la lluita contra el terrorisme, Martin Scheinin, van expressar gran preocupació pel vot a favor de la Càmera dels Comuns del **Regne Unit** d'una esmena a la proposta de llei antiterrorista que permetrà detenir persones sospitoses de terrorisme, sense càrrecs, per un màxim de 42 dies (fins ara eren 28). La llei s'aplicarà únicament en cas que suposin una amenaça terrorista “greu i excepcional”.

7.2. Justícia transicional

En aquest apartat es recullen els elements més significatius del trimestre en relació amb diferents mecanismes que són objecte de debat o que són ja operatius en diversos països.¹⁷

a) Amnisties i lluita contra la impunitat

És destacable que en el trimestre han prosseguit les converses sobre amnisties en el marc de diverses negociacions de pau, especialment en el continent africà. A la **R. Centrafricana**, el grup armat d'oposició APRD i el Govern van arribar a un acord de pau a Libreville el 9 de maig, que preveu una amnistia general i l'abandonament de les investigacions judicials contra els combatents de l'APRD.¹⁸ La Federació Internacional de Drets Humans (FIDH) va condemnar enèrgicament aquesta amnistia general i va recordar que les persones sospitoses d'haver comès greus violacions de drets humans no haurien d'acollir-se a aquesta possibilitat segons el dret internacional. A la **RD Congo**, el general Laurent Nkunda del CNDP va declarar que la recent acusació de crims de guerra per part de la Cort Penal Internacional (CPI) contra el comandant militar del grup, Jean Bosco Ntaganda, podria posar en perill el procés de desarmament previst a

¹⁷ El Butlletí de Justícia Transicional que edita el Programa de Drets Humans ofereix informació detallada sobre els processos de justícia transicional. Es pot consultar a: <<http://www.escolapau.org/programes/justicia.htm>>.

¹⁸ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

l'acord de final de gener. Aquest acord de pau preveu l'amnistia per a les persones involucrades en crims de rebel·lió, però no pels crims de guerra o els crims contra la humanitat. Per altra banda, el procés d'amnisties i enjudiciament a **Uganda** es va paraitzar després de l'anunci del líder de l'LRA, Joseph Kony, que no signarà l'acord de pau amb el Govern. Aquest havia creat un tribunal especial per a jutjar els líders de l'LRA sobre la base d'allò que es va acordar en les negociacions de pau mentre la CPI mantenia les seves ordres d'arrest.

À l'Àsia, la Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan (AIHRC, per les seves sigles en anglès) va instar el Govern i la comunitat internacional a ampliar fins a desembre del 2009 el període en què es puguin jutjar les violacions de drets humans i els crims de guerra comesos abans del 2001.

Quadre 7.3. La Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan

El Pla d'Acció per a la Pau, la Reconciliació i la Justícia a l'Afganistan, conegut pel nom de Pla d'Acció de Justícia Transicional, es va llançar el desembre del 2005 per a gestionar en tres anys les violacions de drets humans comesos per les parts des de l'ocupació soviètica del 1979 fins a la caiguda dels talibans a la fi del 2001. Tanmateix, el Pla encara no s'ha engegat de manera eficaç i d'acord als seus objectius inicials, raó per la qual la Comissió sol·licita ara la seva ampliació. Algunes organitzacions internacionals de drets humans, com HRW, van criticar el president Hamid Karzai, per la seva passivitat en dur els responsables de crims de guerra davant la justícia i la seva política de confiança cap els senyors de la guerra, suposadament implicats en aquests crims.

Aproximadament un 75 % dels 6.000 afganesos entrevistats per la Comissió sobre la forma de gestionar els crims comesos en el passat han rebutjat que als acusats se'ls concedeixi una amnistia. Un 69 % dels entrevistats han declarat que sia ells sia els seus familiars més immediats han estat víctimes directes de les violacions de drets humans perpetrades durant les dues últimes dècades. No obstant això, i des del 2001, els responsables d'aquests crims han quedat immunes i no se'ls ha sotmès a cap tipus d'escrutini legal ni judicial. Segons la Comissió, el Pla d'Acció per a la Pau, la Reconciliació i la Justícia a l'Afganistan cobreix una àmplia gamma de processos i mecanismes associats amb els intents de l'Afganistan de plantar cara als abusos comesos en el passat, garantir la rendició de comptes, aplicar la justícia i arribar a la reconciliació, i no hauria de limitar-se a processos judicials. Louise Arbour, Alta Comissionada de l'ONU pels Drets Humans, va demanar al novembre del 2007 que el Govern afganès i la comunitat internacional tornessin a comprometre's i revitalitzessin el Pla d'Acció en Justícia Transicional. No obstant això, i fins a la data, no s'han assolit la majoria dels objectius que es plantegen.

b) La Cort Penal Internacional

Respecte a les labors de la Cort Penal Internacional (CPI) a **Uganda**, Luis Moreno-Ocampo, el seu fiscal cap, va declarar que està investigant possibles nous crims de guerra comesos per l'LRA en els seus recents atacs contra poblats al sud del Sudan, a la R. Centrafricana i a la RD Congo. Al març, Moreno-Ocampo havia assenyalat que les ordres d'arrest emeses per la Cort l'any 2005 continuaven vigents malgrat les sol·licituds rebudes per part del Govern ugandès perquè aquestes es retiressin.

Les autoritats belgues van arrestar **Jean-Pierre Bemba Gombo**, exvicepresident de la **RD Congo**, quatre dies després de l'ordre d'arrest de la CPI, acusat de crims contra la humanitat i de crims de guerra comesos a la **R. Centrafricana**.¹⁹ Bemba és la primera persona arrestada que investiga la Cort a la R. Centrafricana, i la seva detenció es produeix en un context de males relacions entre Bèlgica i la RD Congo.²⁰ Arran d'aquesta detenció, entre 1.500 i 2.000 dels seus partidaris es van manifestar pels carrers de Kinshasa exigint el seu alliberament i es van reunir amb els presidents de l'Assemblea Nacional i del Senat. Els seus seguidors van acusar la CPI de ser parcial. Jean-Pierre Bemba, el principal opositor al Govern actual, es trobava a l'exili a Portugal a causa de les amenaces contra la seva persona.²¹ El president Joseph Kabila veu d'aquesta

¹⁹ Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

²⁰ Els altres tres països investigats són la regió de Darfur (Sudan), la RD Congo i Uganda.

²¹ Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

manera com es redueixen les possibilitats que el seu principal opositor retorni al país. Mentrestant, el judici a **Thomas Lubanga**, la primera persona acusada per la CPI, previst per al juny, va ser suspès atès que els fiscals no havien proporcionat a la defensa els més de 200 documents que se suposa que provarien la innocència de Lubanga, fet que, en opinió dels jutges, va impedir que la defensa pogués preparar adequadament el cas. A la fi de juny se celebrarà una vista per a decidir si Lubanga ha de ser posat en llibertat. Per altra banda, a l'abril, Radhika Coomaraswamy, representant especial del secretari general de l'ONU per a la qüestió dels menors i els conflictes armats, havia presentat un informe als jutges en el qual els assessorava sobre la millor forma d'interpretar els càrrecs contra Lubanga. Coomaraswamy va recomanar que el crim d'utilitzar menors perquè aquests "participin activament" en les hostilitats ha d'incloure la violència sexual soferta per les nenes que també són reclutades.²² La CPI va demanar també l'arrest de Bosco Ntaganda, vinculat a la milícia de Thomas Lubanga Dyilo. Silvana Arbia, recentment nomenada responsable del registre de la Cort, va declarar que la protecció de testimonis serà un dels majors reptes que haurà d'enfrontar la Cort en aquest judici.

Així mateix, Luis Moreno-Ocampo, que investiga les violacions dels drets humans i crims contra la humanitat de **Darfur**, va afirmar davant el Consell de Seguretat de l'ONU que la totalitat de l'aparell estatal sudanès està implicat en els crims que s'estan cometent a la regió. Per aquesta raó, va confirmar que realitzarà noves acusacions contra alts càrrecs sudanesos.²³ De la mateixa manera, va assenyalar que el Govern no està cooperant amb la Cort i que no ha posat a la seva disposició les dues persones contra les quals l'organisme ha emès ordres de detenció. Per la seva banda, l'ambaixador del Sudan a les Nacions Unides va acusar Moreno-Ocampo d'estar destruint el procés de pau de Darfur. El Govern sudanès ha rebutjat públicament i en diverses ocasions lliurar Kushayb i Harun a la CPI. Harun fins i tot va ser nomenat ministre d'Estat per a assumptes humanitaris. El Consell va assenyalar que, en virtut del Capítol VII de la Carta de l'ONU, havia adoptat al març del 2005 una resolució segons la qual el Govern del Sudan i les parts en conflicte estan obligades a cooperar amb la Cort. Abdel-Mahmood Mohamed, ambaixador del Sudan a l'ONU, va qualificar de terrorista el fiscal cap de la CPI, en relació a l'intent de desviar l'avió del ministre d'Assumptes Humanitaris Ahmed Harun per a poder arrestar-lo. Una portaveu de la CPI va manifestar que la Cort havia intentat portar a terme aquest pla el desembre en un viatge de Harun a Aràbia Saudita però que Harun va tenir coneixement del pla i va cancel·lar el seu viatge.

c) Tribunals Penals Internacionals *ad hoc*

Respecte al **Tribunal Penal Internacional per a Rwanda (TPIR)**, el ministre de Defensa rwandès va anunciar la detenció de quatre oficials en relació amb la matança de 13 clergues a la diòcesi de Kabgayi, al sud de Rwanda. Dominique Ntawukuriryayo, arrestat a França a l'octubre del 2007 acusat de genocidi, es va declarar innocent. Finalment, el TPIR va denegar les sol·licituds d'extradició de Gaspard Kanyarukiga i Yussuf Munyakazi a Rwanda perquè fossin jutjats. El TPIR va dictaminar que Rwanda havia avançat considerablement en matèria judicial i que la pena de mort havia estat abolida en el país. No obstant això, el Tribunal va al·legar que no té garanties que l'acusat rebi un judici just si se'l trasllada a Rwanda. Els trasllats serien una forma de descarregar el TPIR. Hassan Bubacar Jallow, fiscal del TPIR, va sol·licitar al Consell de Seguretat de l'ONU que estengués el seu mandat per a poder completar tots els judicis per crims de guerra. En un informe, el fiscal va assenyalar que l'arrest de diversos rwandesos sospitosos de genocidi impedirà que el tribunal completi diversos casos de primera instància fins el 2009, mentre que la resolució 1503 (2003) del Consell de Seguretat estableix que el TPIR ha de completar tots els judicis a finals del 2008, i tots els seus treballs, incloses les apel·lacions, abans del 2010.

²² UNICEF calcula que actualment hi ha 30.000 menors soldats a la RDC que viuen o combaten amb els grups armats, i que entre un 30 i un 40 per cent d'ells són nenes.

²³ El 27 d'abril del 2007 la CPI va emetre una ordre d'arrest contra l'exministre d'interior Ahmad Harun i contra el líder Janjaweed Ali Kushayb, per 51 càrrecs de crims de guerra i crims contra la humanitat, però ambdós segueixen fugitius.

El Tribunal Penal Internacional per a l'Antiga Iugoslàvia (TPIY) va confirmar l'arrest per part de les autoritats sèrbies d'un dels quatre fugitius més buscats de la guerra dels Balcans, el serbi bosnià Stojan Župljanin.²⁴ La fiscalia va expressar satisfacció per aquest fet i va recordar que des de fa temps insisteix que Sèrbia té la capacitat de detenir els pròfugs. Župljanin va ser cap de policia de la regió de Banja Luka durant la guerra a Bòsnia, i se l'acusa d'haver dut a terme una persecució ètnica contra musulmans i croates. La fiscalia confia que sigui traslladat a L'Haia com més aviat millor.

Per altra banda, els líders serbis es van enfrontar al Tribunal arran de la recent absolució de l'antic primer ministre de Kosovo i excomandant de l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo, Ramush Haradinaj. Segons el Govern serbi, aquesta decisió qüestionaria la legitimitat del Tribunal. Serge Brammertz, fiscal cap del TPIY va assenyalar, no obstant això, que la seva oficina no està satisfeta amb el dictamen i que està estudiant la possibilitat d'apel·lar-la. Per la seva banda, el TPIY va declarar que no havia trobat proves concloents. Finalment, les investigacions portades a terme per les Nacions Unides no van revelar cap tipus d'evidència que protegís les acusacions realitzades per funcionaris de les Nacions Unides davant el TPIY, segons les quals els escamots albanesos haurien assassinat dotzenes de serbis de Kosovo i venut els seus òrgans. Les denúncies van ser publicades per l'antiga fiscal cap del Tribunal, Carla Del Ponte, en les seves memòries, de recent publicació. HRW va declarar que disposa d'informació addicional que protegiria aquestes denúncies. Finalment, la UE i Sèrbia van signar l'Acord d'Estabilització i Associació (AEA) *in extremis* després de superar les objeccions de Bèlgica i Holanda, els països més oposats a un apropament amb Belgrad, mentre el Govern serbi no col·laborés activament amb el TPIY.

d) Tribunals Penals mixtes, híbrids o internacionalitzats

Respecte al Tribunal Especial de les Nacions Unides per a Sierra Leone, Moses Blah, vicepresident sota el Govern de Charles Taylor, va declarar en contra de què va ser el seu superior. El testimoni de Blah estava previst que fos anònim però va decidir parlar obertament davant el tribunal malgrat l'amenaça de mort que va rebre la seva família. Blah va assumir el poder a Libèria el 2003 quan es va obligar Taylor a exiliar-se. Terry Munyard, advocat defensor de Charles Taylor, va declarar que el judici al seu client és merament polític i va afegir que l'equip que té al seu càrrec la defensa de Taylor és molt petit i està sotmès a moltes restriccions per part de la fiscalia.

Respecte als enjudiciaments a les Càmeres Extraordinàries de les Corts de Cambodja, Ieng Thirith, exministra de Benestar Social dels Jemers Rojos, va comparèixer per primera vegada per a sol·licitar la llibertat sota fiança. A Ieng Thirith se l'acusa de crims contra la humanitat durant els quatre anys que va estar en el poder a la fi dels setanta. Ieng Thirith va ser una de les fundadores dels Jemers Rojos. El tribunal ha denegat la llibertat sota fiança a tres dels cinc líders dels Jemers Rojos. Khieu Samphan, excap d'Estat, que farà la seva primera compareixença davant el Tribunal de Cambodja a la fi d'aquest any, va intentar que el posessin en llibertat mentre esperava l'inici del judici. Khieu Samphan va ser arrestat el novembre del 2007 i acusat de crims de guerra i crims contra la humanitat.

Respecte al Líban, la Comissió de l'ONU que investiga l'assassinat de l'exprimer ministre Rafiq Hariri va revelar que una xarxa criminal va ser la responsable de l'atac. Es tracta del desè informe publicat per la Comissió, però és el primer des que el fiscal Daniel Bellemare va substituir el belga Serge Brammertz a principis de l'any 2007. L'ONU està prenent mesures per a la creació d'un Tribunal Especial per al Líban que jutjarà els responsables de la mort de Hariri i que establirà si altres assassinats polítics comesos al país des d'octubre del 2004 van tenir relació amb el de Hariri i podrien, per tant, ser tractats pel Tribunal.

i) Justícia ordinària i sistemes tradicionals de justícia

²⁴ Els altres tres són Radovan Karadžić, Ratko Mladic i Goran Hadžić.

La justícia ordinària va continuar la feina a favor de la consolidació de la construcció de pau en països amb procés obert de justícia transicional. En aquest apartat cal destacar que Mengistu Haile Mariam, expresident d'Etiòpia, va ser condemnat a mort per càrrecs de genocidi, homicidi, empresonament il·legal i apropiació il·legal de béns. Divuit dels còmplices de Mengistu també van ser condemnats a mort. La fiscalia va al·legar que la cadena perpètua no seria equiparable als crims comesos per Mengistu. Les condemnes van ser aprovades pel president d'Etiòpia però encara no s'ha fixat una data per a dur-les a terme. Mengistu va governar Etiòpia entre 1974 i 1991 en qualitat de cap de la junta militar marxista anomenada Derg, que va enderrocar el monarca Haile Selassie.²⁵ Mengistu Haile Mariam està actualment exiliat a Zimbabue i protegit pel seu president, Robert Mugabe. Morgan Tsvangirai va anunciar que si guanyava les eleccions seria extraditat.

L'acusació del jutge espanyol Fernando Andreu contra 40 el militars i polítics de **Rwanda** va ser enèrgicament rebutjada pel seu president, Paul Kagame. Al juny, no obstant això, Rwanda va decidir processar per primera vegada quatre militars de l'FPR per la mort de tres bisbes i nou sacerdots espanyols, fet que l'acusació espanyola va recollir tot i que va assenyalar més alts responsables que Rwanda ha decidit no processar pel moment. Per la seva banda, el Parlament de **Senegal** va realitzar canvis en la constitució del país en un intent de permetre que el judici de Hissène Habré, expresident del Txad, se celebri en aquest país. Habré ha estat exiliat a Dakar des que va abandonar el poder fa 18 anys. Amb aquesta esmena, el principi de retroactivitat s'aplicarà als crims de genocidi, crims de guerra i contra la humanitat, exactament el tipus de crims comesos per Habré. Aquests crims es van incloure en el codi penal senegalès el febrer del 2007 com a part del procés que permetria que el judici es dugués endavant sense haver de crear un tribunal especial per a l'exlíder. L'esmena a la constitució ha eliminat l'últim obstacle legal per a un judici que tècnicament ara podria celebrar-se a Senegal.

En relació amb sistemes tradicionals de justícia, desenes d'excombatents de la guerra civil que va assolir **Sierra Leone** es van reunir amb les víctimes per a dur a terme "cerimònies de sanació" en diversos llocs del districte de Kailahun, a l'est de la capital. El projecte ha tingut una resposta aclaparant i és la primera vegada que els responsables es troben cara a cara amb les víctimes i els seus familiars per a demanar perdó pels abusos comesos durant el conflicte. Està previst que se celebrin milers de cerimònies com aquesta en tot el país al llarg dels cinc anys vinents, amb fons procedents de Catalyst for Peace, una organització radicada als EUA.

En el continent americà, cal destacar que al **Perú** un tribunal va condemnar a 35 anys de presó un general, i a 15 anys tres militars més per la mort de nou estudiants i un professor de la Universitat de La Cantuta durant el Govern de l'expresident Alberto Fujimori (1990-2000). Es tracta de la condemna més alta imposada al Perú a un oficial de l'exèrcit en els processos que se segueixen per violacions als drets humans comesos en la dècada del Govern de Fujimori. Mitjans judicials van manifestar que aquesta sentència contra el general i els tres exoficials tindrà gran impacte en el judici que se segueix a Fujimori. L'expresident peruà es va recuperar de la intervenció quirúrgica a què va ser sotmès enmig de suspicàcies sobre una eventual anul·lació del judici, just quan s'espera el testimoni de l'exassessor presidencial Vladimiro Montesinos. L'expresident va ser extraditat l'any passat des de Xile i ara és jutjat en el seu país per delictes contra els drets humans i per corrupció.

El president de **Colòmbia**, Álvaro Uribe, va ordenar l'extradició als EUA de 14 caps paramilitars que estaven reclosos en presons colombianes sota la Llei de Justícia i Paz. Per tant, els caps paramilitars haurien de comparèixer davant tribunals nord-americans pel delictes de narcotràfic. Aquesta extradició massiva va generar desànim en les víctimes i en organismes defensors de drets

²⁵ Sota el règim de Mengistu, el Govern etíop va cometre nombroses violacions dels drets humans, entre les quals s'inclou la Xarxa Terror (1977-1978) sota la qual es van executar milers d'opositors polítics. Es calcula que aproximadament 150.000 estudiants universitaris, intel·lectuals i polítics van ser assassinats sota el seu mandat.

humans, que consideren que també van ser extraditades la veritat i la reparació, i que a més tampoc es farà justícia pels milers de crims que han comès. Asseguren que el veritable motiu de l'extradició és impedir que els caps paramilitars segueixin revelant els nexes que van tenir amb la classe política i empresarial del país. Els comandants extraditats van participar en el procés de desmobilització en què els tribunals colombians van dictaminar que, a canvi de reduir-los dràsticament les penes de presó, se'ls exigiria confessar cadascun dels abusos perpetrats i proporcionar informació sobre les operacions dels grups paramilitars i els seus còmplices.

Al continent asiàtic, va augmentar el nombre de peticions de **Bangladesh** per a la creació d'un tribunal de guerra que jutgi les atrocitats comeses durant la guerra d'independència que va viure el país el 1971. Veterans de guerra de Bangladesh i intel·lectuals del país van publicar una llista de presumptes criminals de guerra i van exigir que se'ls processés. El War Crimes Fact Finding Committee (WCFF) també va proposar la creació d'una comissió de la veritat i la reconciliació, i ha documentat milers de crims de guerra, ha pres declaració a centenars de supervivents i testimonis, i ha reunit proves fotogràfiques i audiovisuals. Posteriorment es va acusar un total de 1.600 persones, entre les quals s'inclouen 456 soldats pakistanesos i centenars de persones de la zona que van lluitar al costat del Pakistan. No obstant això, encara no s'ha condemnat ningú, fet que s'atribueix als mitjans judicials, la política nacional i la manipulació internacional. Segons els activistes de Bangladesh, el Pakistan i els seus aliats van assassinar tres milions de persones. El Pakistan va negar aquestes acusacions i va reduir la xifra a 25.000 persones. Finalment, el judici a Tarq Aziz, viceprimer ministre durant el règim de Saddam Hussein, i a set acusats més, es va reprendre tres setmanes després d'una breu sessió d'obertura i del seu posterior ajornament pel tribunal Suprem de l'Iraq.

f) Comissions de la veritat i altres comissions d'investigació

Taula 7.1. Comissions de la veritat i altres comissions d'investigació

Comissions en curs	
Libèria	Per primera vegada en la història, una Comissió de la Veritat va celebrar audiències públiques als EUA en què els testimonis van parlar de la raó perquè es van veure obligats a fugir del país. No obstant això, la Comissió liberiana va manifestar que alguns sectors socials volen desacreditar el seu treball. Malgrat tot, el seu president, Jerome Verdier, va declarar que tots els responsables d'haver comès crims entre 1979 i 2003 serien duts davant la justícia independentment de l'estatus que gaudeixin. Durant el trimestre, es va acusar la Comissió d'haver subornat un testimoni perquè declarés que Sundaygar Dearboy havia comès crims quan era membre del Front Patriòtic de Libèria, liderat per Charles Taylor. Dearboy, que actualment forma part del Govern de la presidenta Ellen Johnson Sirleaf, va negar haver comès tals atrocitats. La Comissió creu que hi ha algunes persones en el Govern que estan treballant per a frustrar la tasca de la Comissió a través de mesures de pressió polítiques i financeres, i va agregar que no culpa el Govern liberianès com a tal, sinó a persones concretes que estan a l'Executiu. La Comissió ha creat un espai virtual que inclourà informació sobre els seus treballs i que acceptarà declaracions formals.
Timor-Leste	Indonèsia es va negar a posar data a la publicació de l'informe de la Comissió Indonèsia de la Veritat i l'Amistat que va finalitzar al març. Teuku Faizasyah, portaveu del ministre indonesi d'Exteriors, va declarar que encara no s'havia fixat una data perquè s'està esperant que tots dos presidents estiguin disponibles. El vicepresident de la Comissió, Benyamin Mangkudilaga, va dir que està pendent d'obtenir el permís de les parts. Les organitzacions de drets humans van criticar la demora, que fa témer que l'informe se suavitzi i s'eliminin alguns noms per a protegir membres de l'elit. Aproximadament 1.400 persones van ser assassinades quan les milícies, protegides per l'exèrcit indonesi, van assaltar Timor-Leste, quan aquesta era encara una província indonèsia. Les Nacions Unides es van negar a reconèixer la comissió de la veritat i el ICTJ va assenyalar que durant les audiències es va proporcionar una plataforma als acusats per a autojustificar-se sense haver d'enfrontar-se a un interrogatori. Indonèsia va crear un tribunal especial que havia de jutjar els responsables dels crims comesos el

	1999, però aquest va absoldre tots els màxims responsables de l'exèrcit. L'única persona empresonada va ser Eurico Guterres, líder d'una milícia antiindependentista proindonèsia, però el 7 d'abril Guterres va ser posat en llibertat després que el Tribunal Suprem, que el 2006 havia ratificat la seva condemna de deu anys, decidís que no era responsable de la massacre perpetrada per la seva milícia. Guterres pensa presentar-se com a candidat al Parlament indonesi l'any vinent.
Comissions a debat	
Burundi	Ban Ki-moon, secretari general de l'ONU, va presentar un informe en el qual va assenyalar que no s'ha produït cap avenç pel que fa a la creació de mecanismes de justícia transicional, i va criticar el Govern per ocupar un paper excessivament important en el comitè tripartit dirigit a gestionar les consultes sobre la creació d'aquests mecanismes. Com a resposta, el Govern va nomenar dos directors nacionals perquè donin suport a aquestes consultes. Segons l'acord signat el novembre del 2007 entre les Nacions Unides i el Govern de Burundi, la consulta per a la creació de mecanismes de justícia transicional (Comissió de la Veritat i la Reconciliació, i Tribunal Especial) encara no s'ha iniciat malgrat estar fixat com a termini el dia 28 de març de 2008 per a completar aquest treball.
Kenya	HRW va denunciar que el projecte de llei per a la creació d'una Comissió de la Veritat, la Justícia i la Reconciliació és defectuós i ha de ser esmenat, de manera que va instar el Parlament a revisar-lo abans que es converteixi en llei. L'organització considera que, tal com està redactat actualment el projecte, la Comissió conté greus falles, especialment en les clàusules sobre amnisties; també considera que si les contradiccions no es corregeixen, la Comissió podria fins i tot soscavar el dret a la justícia. Pel que fa a les clàusules sobre amnisties, HRW va manifestar que no són coherents amb les obligacions contretes per Kenya en l'àmbit del dret internacional, que rebutja la impunitat per a crims greus com el genocidi, els crims de guerra i de lesa humanitat, i la tortura. El projecte no esmenta els crims de guerra ni els actes de tortura que equivalen a crims contra la humanitat, i hauria d'incloure en canvi els responsables de violència sexual i estipular que aquests no tindran dret a amnistia. La Comissió tindrà el mandat d'examinar i posar remei a les injustícies històriques, els delictes econòmics – com la corrupció i l'adquisició irregular de terres –, la violència per motius polítics i el desplaçament de les comunitats, entre d'altres. Segons el projecte de llei, la comissió es farà càrrec d'establir les violacions de drets humans perpetrades entre el 12 de desembre del 1963 i el 28 de febrer del 2008 i recomanarà el processament dels sospitosos i les formes de reparació a les víctimes. Així mateix tindrà la responsabilitat de proporcionar un fòrum que faciliti la reconciliació.
Togo	Les autoritats togoleses van iniciar una consulta nacional sobre la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació impulsada per l'Oficina de l'ACNUDH. Es tracta d'investigar la violència política exercida l'any 2005 que va provocar la mort d'aproximadament 500 persones. La Fédération Internationale de droits de l'Homme (FIDH) va declarar que aquest procés és de summa importància. Al març passat el cap d'Estat, Faure Gnassingbé, va fer una consulta a nivell nacional per a la creació i engegada d'una comissió de la veritat i la reconciliació a Togo, que desvetllaria els crims comesos en el país des del 1958 i estudiaria la forma d'indemnitzar-ne les víctimes. Aquest mecanisme estava previst a l'Acord polític global (APG) signat el 20 d'agost del 2006 a Ouagadougou, Burkina Faso, per la classe política i la societat civil de Togo.
Índia	La conferència intra-Caixmir va instar a la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació per a la regió de Jammu i Caixmir, inclosa la part de Caixmir ocupada pel Pakistan. La comissió tindria les mateixes característiques que la creada a Sud-àfrica i examinaria les atrocitats comeses per l'exèrcit indi al Caixmir i la situació dels militants, o Ikhwanis, que es van lliurar. Així mateix, registraria els actes de violència perpetrats contra ciutadans del Caixmir.